

Mal Rejimi Sözleşmelerinde Sözleşme Serbestisi ve Sınırları

Vertragsfreiheit und Ihre Grenzen in Eheverträgen

Araş. Gör. Gökçen Doğan*

ÖZ

Mal rejimi, sona eren evlilik birliklerinin eşler bakımından en önemli mali sonuçlarından biridir. Eşler arasında mal rejiminin herhangi bir sebeple sona erdiği durumlarda eşlerin malvarlığı değerleri açısından bir paylaşımın olup olmayacağı, paylaşımın olacağı durumlarda ise bunun ne şekilde gerçekleştirileceği eşlerin tabi olduğu mal rejimine göre belirlenir. Aile hukukuna ilişkin hükümler kural olarak emredici nitelikte olsa da aralarında uygulanacak mal rejiminin belirlenmesine ilişkin olarak eşlere sınırlı da olsa sözleşme özgürlüğü tanınmıştır. Eşler TMK m. 202 uyarınca yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile aralarında uygulanacak mal rejimini kanunda belirtilen seçimlik mal rejimleri arasından seçebilecek; seçtikleri mal rejiminin veya hiçbir seçim yapmadıkları durumda kendilerine uygulanacak olan yasal mal rejimi niteliğindeki edinilmiş mallara katılma rejiminin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar kapsamında belirleyebileceklerdir. Bu kapsamda, eşlerin aralarındaki mal rejimini seçme ve içeriğini belirlemelerine ilişkin sözleşme serbestisinin kapsamının ne olduğunun belirlenmesi çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sözleşme serbestisi, sınırlı sayı ilkesi (numerus clausus), tipe bağlılık ilkesi, mal rejimi sözleşmeleri, yasal mal rejimi, seçimlik mal rejimleri.

---

* Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, e posta: g.dogan@tau.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5173-0172.

Freedom of Contract and Its Limits in Matrimonial Contracts

ABSTRACT

Property regime is one of the most important financial consequences of the dissolution of marriages for the spouses. In cases where the property regime between the spouses is terminated for any reason, whether there will be a division in terms of the property values of the spouses, and in cases where there will be a division, how this will be done is determined according to the property regime to which the spouses are subject. Although the provisions of family law are mandatory as a rule, limited freedom of contract is given to the spouses regarding the determination of the property regime to be applied between them. Spouses Art. 202 of Turkish Civil Code, they will be able to choose the goods regime to be applied between them, among the optional goods regimes specified in the law, with a property regime contract; they will be able to determine the content of the property regime they have chosen or of the regime of participation in acquired properties, which is the legal property regime that will be applied to them in case they have not made any choice, within the limits stipulated in the law. In this context, the subject of our study is to determine the scope of the freedom of contract for the spouses to choose the property regime between them and to determine its content.

Keywords: Freedom of contract, limited number principle (numerus clausus), principle of adherence to type, property regime contracts, legal property regime, optional property regimes.

Giriş

Aile hukukunda kural olarak ilişki tipleri sınırlı sayıda (*numerus clausus*) olup¹ sözleşme serbestisi yalnızca kanunda çizilen sınırlar çerçevesinde

---

¹ Mustafa Dural, Tufan Ögüz, Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku*, 15. Bası, Filiz Kitabevi, 2020, s. 4; Gerrit Langenfeld/Lutz Milzer, *Handbuch der Eheverträge und Scheidungsvereinbarungen*, C. H. Beck, 2015, n. 12 vd.; Bilge Öztan, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 2015, s. 396. Doktrinde Zeytin mal rejimi sözleşmelerini dar ve geniş anlamda olmak üzere ikiye ayırmakta ve dar veya bir başka deyişle teknik anlamda mal rejimi sözleşmesiyle yapılması gerekenler dışında resmi şekil şartına tabi olmadan da yapılabilen ve taraflar arasındaki mal rejimi sözleşmelerini geniş anlamda mal rejimi sözleşmeleri olarak sınıflandırmaktadır. (Zafer Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 46) Çalışmamız kapsamında, ‘mal rejimi sözleşmesi’ ile kastedilen dar anlamda mal rejimi sözleşmeleridir.

vesinde kısıtlı olarak mevcuttur². Aralarında uygulanacak mal rejimine ilişkin olarak yapacakları mal rejimi sözleşmelerinde eşler kanunun izin verdiği ölçüde sözleşme serbestisine sahiptir. Bu bağlamda eşler, aralarında uygulanacak mal rejimini özgürce seçebileceklerse de yapacakları bu seçim, TMK m. 202/f. 2 hükmünde öngörülen tipe bağlılık ilkesi gereği ancak kanunen öngörülen seçimlik mal rejimlerinden birine yönelik olabilecektir. Keza, eşler seçtikleri mal rejimi kapsamında söz konusu mal rejiminin içeriğini de ancak kanuni sınırlar içerisinde düzenleyebilirler. Yapacakları mal rejimi sözleşmesiyle eşler, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminden ayrılacakları gibi edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmasına devam ettikleri halde bu rejimin kurallarını da kanuni sınırlar içerisinde değiştirebilirler. Bu nedenle, mal rejimi sözleşmelerinin incelenmesi, bu sözleşmeler ile eşlerin aralarındaki mal rejiminin hangi unsurlarına ne şekilde müdahale edebileceklerinin anlaşılması bakımından önemlidir. Aşağıda öncelikle mal rejimi sözleşmesi ve sözleşmenin geçerlilik şartları genel olarak incelenecek; daha sonra ise mal rejimi sözleşmesi tarafların sözleşme yapma, içeriğini düzenleme ve sona erdirme özgürlükleri bağlamında ele alınacaktır.

I. Hukukumuzda Mal Rejimi Türleri

Aralarında kurulan evlilik bağı ile birlikte hayatı paylaşan eşlerin birbirlerine karşı birtakım mali sorumlulukları gündeme gelir. Mal rejimi kavramı da söz konusu mali sorumluluklar kapsamında olup aslında evliliğin sürdüğü dönemde eşlerin mali ilişkilerine ilişkin olmakla birlikte, eşlerin evlilik sırasındaki malvarlığı edinimlerinin evlilik sona erdiğinde ne şekilde paylaşılacağını ifade etmek üzere kullanılmaktadır³.

---

² Aile hukukunun medeni hukukun diğer dalları ve borçlar hukukuna göre özerk bir karakter sergilemesi nedeniyle borçlar hukuku kurallarının aile hukuku ilişkilerine doğrudan uygulanmasının mümkün olmadığı hakkında bkz. Cengiz Koçhisarlıoğlu, "Aile Hukuku Kavramlarının Farklılığı", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2004, C. 53, s. 23.

³ Faruk Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu, Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 123.

1.1.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu uyarınca; edinilmiş mallara katılma, mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı olmak üzere eşler arasında dört farklı mal rejimi geçerli olabilmektedir. TMK m. 202 uyarınca eşler mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimi dışındaki rejimlerden birini seçmişlerse aralarında edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olacaktır⁴.

Söz konusu düzenleme nedeniyle kanuni mal rejimi olarak da ifade edilen edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin evlilik süresince sahip oldukları mallar kadının ve erkeğin ayrı ayrı gruplanmak üzere edinilmiş mallar ve kişisel mallar şeklinde iki gruba ayrılır. Kanuni mal rejiminin devamı süresince eşlerin bir karşılık vererek (ivazlı) bir şekilde edindikleri mallar edinilmiş mal olup bir malın karşılık verilerek elde edilip edilmediği ispat edilememişse, TMK m. 222/f. 3 hükmü uyarınca o mal edinilmiş mal kabul edilecektir. Önemle belirtilmelidir ki, bir mal ya edinilmiş mal grubuna ya da kişisel mal grubuna bütün olarak özgülenir⁵. Bu özgülemenin amacı evlilik sona erdiğinde hangi malların taraflar arasında paylaşımına konu olacağını tespit edilmesidir. Edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olan eşler mal rejimi sona erdiğinde, aralarındaki mal rejimi devam ettiği sürece kanun veya sözleşme ile belirlenen şekilde sahip oldukları edinilmiş malları üzerinde belli bir oranda diğer eşe katılma alacağı olarak ifade edilen alacak hakkı sağlamaya yükümlüdürler. Taraflarca kararlaştırılmaması durumunda bu oran TMK m. 236/f. 1 uyarınca bir bölü iki ($\frac{1}{2}$) olarak belirlenmiştir. Eşlerin kişisel malları ise paylaşımına konu olmaz; her eşin kişisel malı kendisine ait olmaya devam eder.

743 sayılı Medeni Kanun döneminde kanuni mal rejimi olan mal ayrılığı rejiminde⁶ ise evlilik ve evliliğin sona ermesinin eşlerin malvarlığı

---

⁴ Ahmet M. Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, 2002, s. 15.

⁵ Ömer Uğur Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku*, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, 2019, s. 297.

⁶ Mülga 743 sayılı Kanun m. 170 şu şekildeydi: “*Karı koca, evlenme mukavelesini ile kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edipte kanunda gösterilen sebeplerden birinin hüdüsu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder.*”

üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Zira TMK m. 242 uyarınca mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur. Bir başka deyişle mal ayrılığı rejiminde ilke olarak eşlerin malvarlıklarının birbirinden tamamen ayrı olması benimsenmiştir. Eşler, evli olmayan kişilerin malvarlıklarına ilişkin olarak sahip oldukları hak ve yükümlülükler tabidirler. Mal ayrılığı rejiminde eşler arasında ortak bir malvarlığı değeri bulunmadığından aralarındaki rejim sona erdiğinde bir mal paylaşımı söz konusu olamaz. Bu bağlamda bir tasfiye sorunu da gündeme gelmez⁷.

Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi özünde edinilmiş mallara katılma rejimini andırmakla birlikte eşler arasında paylaşılan malların kapsamı edinilmiş mallara katılma rejimine göre daha dardır⁸. Zira, paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde, rejimin kurulmasından sonra edinilmiş tüm mallar değil, yalnızca aileye özgülenen mallar, mal rejiminin sona ermesi halinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır. TMK m. 250 uyarınca aileye özgülenen mallar, “eşlerden biri tarafından paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerler” olarak iki ayrı mal grubundan oluşmaktadır.

Son olarak eşler arasındaki birlikteliğin en yoğun biçimde aralarındaki ekonomik ilişkilere de yansıdığı mal rejimi olan mal ortaklığında, ortaklığa giren mallar üzerinde özel olarak düzenlenmiş bir elbirliği mülkiyetinden bahsedilebilir⁹. Mal ortaklığı rejiminde eşlerin kişisel malları ile ortaklık malları olmak üzere iki ayrı mal grubu vardır. Bunlar mal or-

---

⁷ Yaşar Şahin Anıl, Yonca Taner, *Eşler Arasındaki Mal Rejimleri*, Legal Kitabevi, 2011, s. 232.

⁸ Bu özelliği nedeniyle *Gençcan paylaşmalı mal ayrılığı rejimini* “*total edinilmiş mallara katılma rejimi*” olarak tanımlamakta ve topallığın paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde paylaşımın rejimin kurulmasından sonra edinilmiş tüm malları değil de yalnızca bazılarını kapsamamasından kaynaklandığını ifade etmektedir. (Gençcan, s. 1646-1647.)

⁹ Hüseyin Hatemi, *Aile Hukuku*, 9. Bası, On İki Levha Yayınları, 2021, s. 106.

taklığı rejimini oluşturan eşlerin ortaklığa giren malları ve her birinin kişisel mallarıdır. Ortaklığa giren mallar üzerinde elbirliği mülkiyetine ilişkin hükümler uygulanır. Bu nedenle hiçbir eş, ortaklık payı üzerinde tek başına tasarrufta bulunamaz.

II. Mal Rejimi Sözleşmesi

A. Genel Olarak

Mal rejimi sözleşmesi en genel anlamda kanuni sınırlar çerçevesinde eşler arasındaki mal rejiminin seçilmesi, içeriğinin belirlenmesi ve seçilmiş olan mal rejiminin sona erdirilmesine ilişkin olarak yapılan özel geçerlilik, şekil ve ehliyet şartlarına tabi bir aile hukuku sözleşmesi olarak tanımlanabilir¹⁰. Eşler arasında evlilik birliğinin genel hükümleri çerçevesinde yapılan birlik giderlerine katılma payının tespitine yönelik anlaşmalar ya da aile konutunun devri veya bir ayni hak ile yüklenilmesi için izin verilmesi gibi hususlar mal rejimi sözleşmelerine dâhil edilebilecekse de bu gibi hususların mal rejimi sözleşmesiyle yapılmasına gerek bulunmamaktadır¹¹. Ancak, kanunun açıkça mal rejimi sözleşmesine atıf yaptığı hallerde mal rejimi sözleşmesinin akdedilmesi zorunludur¹².

Eşler arasında birinin diğerinden önce ölmesi durumunda diğer eşin tüm edinilmiş mallara sahip olmasını öngören anlaşmalar maddi hukuk bağlamında ölüme bağlı tasarruf olarak nitelendirilse dahi örneğin edinilmiş mallara katılma rejiminde artık değere katılmaya ilişkin farklı bir esasın belirlenmesine ilişkin TMK m. 237/f. 1 ve mal ortaklığı rejiminde yasal paylaşım oranından farklı bir paylaşım oranının kararlaştırılması

---

¹⁰ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 210; Suat Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Beşir Kitabevi, 2007, s. 8; Mustafa Alper Gümüş, *Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281)*, Vedat Kitapçılık, 2008, s. 219; İpek Betül Aldemir, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Taraf İradelerinin Etkisi*, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 1.

¹¹ Gümüş, s. 219.

¹² Bunlar TMK m. 202/f. 2; 208/f. 1; m. 211/f. 1; m. 221/f. 1, 2; m. 237/1, m. 238, m. 240/1, m. 258, m. 259/f. 1, m. 260, m. 276, m. 277/f. 3 hükümlerinde yer alan hallerdir.

labileceğine ilişkin m. 276/f. 2 hükümleri kapsamında tarafların aralarında miras sözleşmesi akdedilmeksizin mal rejimi sözleşmesi yaparak kanuni esaslardan ayrılması mümkündür¹³.

Mal rejimi sözleşmesi, TMK m. 716/f.3 hükmüne dayandırılarak bir tasarruf işlemi olarak nitelendirilmektedir¹⁴. Gerçekten, mal rejimi sözleşmeleri kurulduğu andan itibaren eşler ve üçüncü kişiler bakımından hüküm ve sonuçlarını doğurur. TMK m. 716/f. 3 hükmü “Bir taşınmazın mülkiyetinde eşler arasındaki mal rejimi dolayısıyla meydana gelen değişiklikler, eşlerden birinin istemiyle tapu kütüğüne doğrudan tescil olunur.” şeklinde olup bu sonucu teyit eder niteliktedir.

B. Sözleşmenin Tarafları

TMK m. 203 hükmünde mal rejimi sözleşmesinin taraflarca evlenmeden önce veya sonra yapılabileceği belirtilmiştir. Buradan hareketle evlenmeden önce veya evlenme başvurusu esnasında nişanlılar¹⁵, evlendikten sonra eşler mal rejimi sözleşmesinin tarafı olabileceklerdir¹⁶.

¹³ Gümüş, s. 219; Zeytin, s. 58; Heinz Hausheer, *Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Schweizerisches Zivilgesetzbuch I, Art. 1-456 ZGB*, Hrsg. Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Thomas Geiser, 2. Auflage, Basel-Genf-München, 2012, Art. 216, N. 14.

¹⁴ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 303; Gümüş, s. 221; Acar, s. 130; Mal rejimi sözleşmelerinin malvarlığına yaptıkları etki bakımından borçlandırıcı işlem ya da tasarruf işlemi olarak nitelendirilebileceğine ilişkin farklı bir görüş için bkz. Şükran Şıpka, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 17.

¹⁵ Evlilik öncesinde evlenme niyeti taşıyan kişilerin mal rejimi sözleşmesi yapması söz konusu olduğundan bu durum başta nişanlılar için gündeme gelir. Keza mehzaz kanun olan İsviçre Medeni Kanunu'nun ilgili hükmünde (ZGB Art. 182/2) eşler ve ‘nişanlılar’ın mal rejimi sözleşmesi yapabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte hukukumuzda evlenmeden önce mal rejimi sözleşmesi yapabilecek kişilerin “nişanlı” olması gerektiğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle mal rejimi sözleşmesi bakımından böyle bir zorunluluğun aranmadığına ilişkin olarak bkz. Acar, s. 132.

¹⁶ Zeytin, s. 48; Gençcan, s. 95; Turgut Akıntürk, Derya Ateş, *Aile Hukuku*, 24. Bası, Beta Yayınları, 2022, s. 147.

Evlenirken herhangi bir seçim yapmamış bulunan eşler, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olup her zaman aralarında yapacakları bir mal rejimi sözleşmesi ile kanunda öngörülen seçimlik mal rejimlerinden birini seçebilirler. Ayrıca eşlerin söz konusu seçimlerinden sonra tekrar yapacakları bir mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimine dönmelerinde de herhangi bir engel bulunmamaktadır¹⁷.

Eşlerden farklı olarak nişanlıların ise TMK m. 205/f. 1 uyarınca evlenme başvurusu sırasında verecekleri yazılı beyanla aralarında uygulanacak mal rejimini seçmeleri mümkündür. Ancak nişanlıların evlenme memuruna yapacakları yazılı bildirim yalnızca seçimlik mal rejimlerinden birine yönelik olabilir ve taraflar söz konusu bildirimle seçtikleri seçimlik mal rejimlerinde veya edinilmiş mallara katılma rejiminde kanundaki düzenlemelerden ayrılan bir düzenleme yapamazlar¹⁸. Evlenecek olan kişiler bu konularda bir düzenlemede bulunmak istiyorlarsa, bunu ancak noterde düzenlenme veya onaylama şeklinde yapacakları bir mal rejimi sözleşmesiyle yapabilirler¹⁹. Ayrıca, nişanlıların evlenme başvurusu sırasında seçtikleri mal rejiminin geçerli olması evlenme geciktirici şartına bağlı olup tarafların evlenmemesi durumunda söz konusu seçimleri hüküm ve sonuç doğurmaz.

---

¹⁷ Eşlerin yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimini yerine mal rejimi sözleşmesi ile başka bir mal rejimini seçtikten sonra yine bir mal rejimi sözleşmesi ile edinilmiş mallara katılma rejimine dönüş yapmaları durumunda edinilmiş mallara katılma rejiminin artık yasal mal rejimi olarak değil seçimlik mal rejimi olarak adlandırılacağına ilişkin bkz. Öztan, s. 233.

¹⁸ Bu husus açıkça Evlendirme Yönetmeliği (1.11.1985 tarihli ve 18921 sayılı Resmî Gazete) Ek Madde 1/f. 3'te şu şekilde ifade edilmektedir: “*Evlendirme memurları, evlenecek kişilerin yasal mal rejimi ile ilgili yasadaki düzenlemelerden ya da seçimlik rejimlerden birini seçmelerine rağmen, seçimlik rejimde yasadaki düzenlemelerden farklı anlaşmaları kabul edemez. Evlenecek olan kişiler bu konularda ancak notere gidebilirler*”.

¹⁹ Zeytin, s. 48; Sarı, s. 32; Gümüş, s. 224. Ancak kanun bu duruma TMK m. 227/f. 3'te olduğu gibi istisna getirmiş olabilir.

C. Sözleşme Taraflarının Ehliyeti

Aralarındaki mal rejimine karar verme, nişanlılar veya eşler için şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olup bu nedenle bizzat yapılmalıdır²⁰. Dolayısıyla mal rejimi sözleşmesinin temsilci vasıtasıyla yapılması mümkün değildir²¹. TMK m. 204/f. 1 uyarınca mal rejimi sözleşmesinin tarafları ayırt etme gücüne sahip olmalıdır (TMK m. 204/f. 1). Bu bağlamda küçük ve kısıtlıların da sözleşmenin tarafı olması mümkündür. Ancak, TMK m. 204/f. 2'de de belirtildiği üzere mal rejimi sözleşmesi kurmak isteyen küçükler ve kısıtlılar yasal temsilcilerinin rızasını ve TMK m. 462/b.9 uyarınca vesayet makamının iznini almak zorundadır²². Küçükler için yasal temsilcinin rızasının alınması bakımından sözleşmenin yapıldığı zamana göre bir ayırım yapılmalıdır. Mal rejimini yapan küçüğün nişanlı olması durumunda mal rejimi sözleşmesinin geçerli şekilde kurulması için yasal temsilcisinin rızası aranmaktayken, TMK m. 11/f. 2 uyarınca evlenme kişiyi ergin kılacağından evli olması durumunda yasal temsilcinin rızası aranmayacaktır²³.

---

²⁰ Sarı, s. 20; Gümüş, s. 221.

²¹ Acar, s. 138; Akıntürk/Ateş, s. 148. Mal rejimi sözleşmelerinin temsilci vasıtasıyla yapılamamasını ilkesinin bir sonucu olarak yasal temsilcileri küçük veya kısıtlının yerine doğrudan yapamayacak olmasıdır. Yasal temsilci, taraflarca imzalanan sözleşmeye rıza gösterdiğini sözleşmeyi imzalayarak belirtecektir. (Ahmet M. Kılıçoğlu, *Katkı-Katılma Alacağı*, 6. Bası, Turhan Kitabevi, 2016, s. 82)

²² Yasal temsilcinin mal rejimi sözleşmesine rıza göstermemesi halinde kısıtlı veya her ilgili vesayet makamına şikâyetle bulunabilir. Vesayet makamının mal rejimi sözleşmesinin geçerliliği için gerekli olan izni vermemesi halinde ise vesayet makamının kararına karşı tebliğ gününden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edilebilir. Eşin diğer eşin kanuni temsilcisi olması durumunda aralarında çıkar çatışması söz konusu olacağından TMK m. 426/b. 2 uyarınca kısıtlı olan eş temsil etmek üzere bir temsil kayyımı atanır. Şıpka, s. 25.

²³ Zeytin, s. 51; Sarı, s. 21; Ayırt etme gücü olan küçüğün yasal temsilcisinin rızası ile mal rejimi sözleşmesi yapılması ancak evlenmeden önce söz konusu olabilecektir, zira evlenmeden sonra evlenme ile erginliği kazanacağından sözleşme bağlamında tam ehliyetli olacaktır. Hatemi, s. 105.

D. Sözleşmenin Şekli

Mal rejimi sözleşmesinin yapılması resmi şekle tabi tutulmuştur. Söz konusu resmi şekil şartı geçerlilik şekil şartı olup TMK m. 205 uyarınca noterde onaylama veya düzenleme şeklinde yerine getirilebilir. Kanun koyucu düzenleme yoluyla yapılması yanında onaylama şeklinde mal rejimi sözleşmesi yapılması imkanını da öngörerek evlenecek veya evli kişiler bakımından mal rejimi sözleşmesi yapma imkanını kolaylaştırmıştır. Mal rejimi sözleşmesinin noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılmaması durumunda sözleşme kesin hükümsüzdür.

Kural olarak noterde yapılması gereken mal rejimi sözleşmeleri bakımından evlenecek kişiler için TMK m. 205'te bir istisna öngörülmüştür. Yukarıda bir üst bölümde de belirtildiği üzere TMK m. 205 uyarınca evlenen kimseler evlenme başvurusu sırasında yazılı olarak seçimlerini evlendirme memurluğuna bildirerek mal rejimi seçiminde bulunabilmektedirler. Bir başka ifadeyle evlenmeden önce mal rejimi sözleşmesi yapılmasında eşlere notere gitme olanağı yanında evlendirme memuruna yazılı olarak bildirimde bulunarak mal rejimini beyan etme olanağı sunulmuştur²⁴. Mal rejimi sözleşmesinin şekli konusunda evlendirme memurunun görev ve yetkisi ile noterin görev ve yetkisi birbirine karıştırılmamalıdır. Evlendirme memurlarının görev ve yetkisi yalnızca evlendirme başvurusu sırasında eşlerin yasal mal rejimi yerine diğer mal rejimlerini seçtiğine ilişkin yazılı başvurusunu alıp söz konusu başvuruyu resmi kayda geçirmekle sınırlıdır. Bu kapsamda tarafların mal rejimi sözleşmesi hazırlayarak evlendirme memuruna vermesi söz konusu değildir. Taraflar benimsemek istedikleri seçimlik mal rejimlerine ilişkin olarak kanuni sınırlar içerisinde farklı kurallar getirmek istiyorlarsa bunu ancak notere başvurarak yapabilirler²⁵.

Resmi şekil zorunluluğu eşlerin yaptıkları mal rejimi sözleşmesini değiştirmeleri ve ortadan kaldırmaları için de söz konusudur²⁶.

---

²⁴ Ahmet M. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 6. Bası, Turhan Kitabevi, 2022, s. 242-244.

²⁵ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 242.

²⁶ Acar, s. 136; Dural/Oğuz/Gümüş, s. 305; Sarı, s. 27.

Mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren yapılacak sözleşmeler anlaşmalı boşanma halinde yapılan protokolde de yer alabilir. Söz konusu anlaşmalı boşanma protokolünün boşanmanın fer'i sonuçları olan maddi ve manevi tazminat ile yoksulluk nafakasına ilişkin hususları kapsamaması durumunda TMK m. 184/f.1 b. 5 uyarınca hâkim tarafından onaylanması gerekir. Hükümde yer alan boşanmanın fer'i sonuçlarına ilişkin anlaşmaların hâkim tarafından onaylanmadıkça geçerli olmadığı belirtildiğinden onay bir geçerlilik şartıdır²⁷. Bununla birlikte önemle belirtilmelidir ki, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin istemler boşanmanın fer'i sonuçlarından olmadığından anlaşmalı boşanma protokolünün kapsamında yer almak zorunda değildir²⁸. Boşanma davası ile birlikte tasfiye istenmiş olsa bile hâkim tarafından bu davanın ayrılması mümkün olduğu gibi boşanma davasıyla birlikte hiç tasfiye istenmemişse daha sonra ayrı bir dava ile tasfiye talep edilebilir²⁹.

II. Mal Rejimi Sözleşmelerinde Sözleşme Serbestisi

A. Genel Olarak

TBK m. 26 uyarınca borçlar hukuku alanında bireyler için öngörülen geniş sözleşme serbestisi karşısında aile hukuku alanında bireyler daha sınırlı bir sözleşme serbestisine sahiptirler. Gerçekten, TMK m. 193'te öngörüldüğü üzere genel kural, eşlerden her birinin diğer eşle ya da üçüncü kişilerle yapacakları her türlü hukuki işlemi kendi iradesiyle yapabilmesidir³⁰. Ancak bazı durumlarda evlilik birliğini ve aileyi koru-

---

²⁷ Yusuf Uluç, *Mal Rejimleri ve Tasfiyesi*, Yetkin Yayınları, 2014, s. 181.

²⁸ Mehmet Erdem, Aslı Makaracı Başak, *Aile Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 288.

²⁹ Erdem/Başak, s. 289. Boşanmanın birlik ilkesi gereği tasfiyenin boşanma ile birlikte yürütülmesi gerektiği hususunda karşı yönde bkz. Gümüş, s. 293 vd.

³⁰ Bu durumun altında yatan düşüncenin kişinin sırf evli olması dolayısıyla hukuki işlemlerinin genel bir sınırlamaya tabi olmaması olduğu hakkında bkz. Nami Barlas, "Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları", *Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan*, Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 119.

mak amacıyla eşlerin sözleşme özgürlüğüne sınırlamalar getirilmiştir³¹. TMK m. 190 kapsamında eşlerin temsil yetkisine getirilen sınırlama, TMK m. 194 uyarınca aile konutu üzerinde eşlerin birlikte karar almalarına ilişkin düzenleme³² ve TBK m. 584 uyarınca bir eşin kefil olabilmesi için diğer eşin yazılı rızasının aranmasına ilişkin düzenleme ve aile hukuku kapsamında eşlerin işlem özgürlüğünün kısıtlandığı durumlara örnektir.

Aile hukukunda sınırlı şekilde var olan sözleşme serbestisi, eşlerin aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmelerinde de kendisini gösterir. Zira borçlar hukukunda kural olan sözleşme serbestisi, eşlere bu konuda sınırlı olarak tanınmıştır. Eşlerin kendi aralarında uygulanacak mal rejimini seçmeleri ve hükümlerini belirlemeleri, TMK m. 202 vd. hükümlerinde öngörülen yasal sınırlamalar çerçevesinde söz konusudur³³. Aşağıda eşler arasındaki mal rejimi sözleşmeleri bağlamında kanunda öngörülen sınırlamalar incelenecektir.

---

³¹ Aldemir, s. 10; 743 sayılı Kanun döneminde de mevcut olan bu sınırlamalara ilişkin olarak bkz. M. Beşir Acabey, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1998, s. 25.

³² Aile konutuna ilişkin TMK m. 194/1’de yer alan konutun maliki olmayan eş tarafından verilmesi gereken rızanın hukuki niteliği doktrinde tartışmalıdır. Bu kapsamda hükümde yer alan sınırlamanın niteliğine ilişkin olarak doktrinde yasal sınırlama görüşü, tasarruf yetkisi sınırlaması görüşü, hukuki işlem ehliyeti sınırlaması görüşü, yasak işlem görüşü ve birlikte karar verme görüşü şeklinde birçok farklı görüş savunulmaktadır. Bu görüşlere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Acar, s. 40-47. Kanaatimizce aile konutuna ilişkin olarak öngörülen düzenleme malik eşin tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasından ibaret olup TMK m. 194/3 uyarınca tapu siciline konulması talep edilebilecek şerh de açıklayıcı nitelikte olup ikinci devirler bakımından TMK m. 1023’ün uygulanmasına engel olacaktır.

³³ Tarafların kanunda çizilen sınırlar içerisinde ve yalnızca öngörülen dört mal rejiminden birini seçebilmelerinin mümkün olmasının sözleşme özgürlüğü olarak değil sözleşme özgürlüğünün kısıtlanması olarak adlandırılabilceği yönündeki eleştiri için bkz. Akın Ünal, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Eleştirel Bir Bakış”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXIII, Y. 2019, S. 4, s. 123.

B. Mal Rejimi Sözleşmesi Yapıp Yapmama (Mal Rejimini Seçme) Özgürlüğü

Medeni kanunumuz eşler için bir mal rejimi yapma zorunluluğu öngörmemiştir. Bir başka deyişle mal rejimi sözleşmesine ilişkin sözleşme özgürlüğü kapsamında eşler dilerse aralarındaki mal rejimine ilişkin hiçbir seçim yapmayabilir. Bununla birlikte eşlerin hiçbir seçim yapmalarını durumunda eşlere TMK m. 202/f. 1 uyarınca yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanacaktır³⁴. Fakat eşler, edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olmak istemez ve seçim haklarını kullanmak isterlerse TMK m. 202/f. 2'de öngörüldüğü üzere mal rejimi sözleşmesi yaparak kanunda belirlenen mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı veya mal ortaklığı seçimlik mal rejimlerinden birini seçebileceklerdir. Bu üç mal rejiminin dışında edinilmiş mallara katılma rejiminin de eşler arasında diğer mal rejimlerinden birinin uygulandığı durumlarda mal rejimi sözleşmesi ile kararlaştırılması mümkündür³⁵.

Bu bağlamda TMK m. 202 hükmü değerlendirildiğinde mal rejimini seçme özgürlüğünün iki hususta sınırlandığı görülmektedir: Bunlardan ilki, eşlerin veya müstakbel eşlerin evliliklerinin hiçbir mal rejimine tabi olmaksızın devam etmesinin mümkün olmamasıdır. Taraflar bu yönde bir anlaşma yapsa bile söz konusu anlaşma TBK m. 202/1'de yer alan emredici hükme aykırı olduğu için TBK m. 27 gereği kesin hükümsüzdür. Söz konusu kesin hükümsüz anlaşmanın tarafları arasında yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanır³⁶. Eşlerin aralarında uygulanacak mal rejimine ilişkin seçim haklarına yönelik ikinci sınırlama ise TMK m. 202/f. 2 uyarınca eşlerin, irade özgürlüklerini yalnızca alternatif olarak yasada öngörülen üç seçimlik mal rejiminden bi-

---

³⁴ Edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi olarak seçilme nedeninin bu rejimin çoğunlukla eşlerin menfaatlerine uygun olması olduğu yönünde bkz. Öztan, s. 397. TMK'de edinilmiş mallara katılma rejiminin yasal mal rejimi olarak benimsenmiş olmasının eşlerin iradeleri karşısında bir sınırlama olarak görülebileceğine ilişkin bkz. Acar, s. 127.

³⁵ Hausheer, *BSK ZGB I – Art. 181*, n. 12.

³⁶ Aynı yönde bkz. Acar, s. 128, dn. 347; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 235.

rine ilişkin olarak kullanabilmesidir. Bir başka deyişle eşlerin seçebilecekleri mal rejimlerine ilişkin “sınırlı sayı” ilkesi geçerli olup eşler kanunda belirtilen rejimler dışında bir rejimi belirleyemeyecekleri gibi bu rejimlerin kurallarını karıştırıp karma bir mal rejimi de yaratamazlar³⁷. Keza mallarlıklarını kısım kısım ayırarak her bir kısmın farklı bir seçimlik mal rejimine tabi olacağını da kararlaştıramazlar³⁸. Mal rejimi sözleşmesinde kanunda belirtilen sınırı aşan bir hüküm bulunması durumunda, noter bu sözleşmenin onaylanmasını reddetmelidir³⁹.

Mal rejimi sözleşmesini eşler aralarında anlaşarak şarta bağlayabilecekleri gibi belirli bir süreyle sınırlı olarak da yapabilirler⁴⁰. Süre kararlaştırılmış olması durumunda kararlaştırılan süre boyunca eşler belirledikleri mal rejimine tabi olacaklardır. Sürenin sonunda seçilecek mal rejimi belirlenmemişse eşler arasında yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanacaktır. Zira eşler arasında hiçbir mal rejimi kararlaştırılmamış olması durumunda yasal mal rejiminin uygulanması esastır⁴¹. Kanun koyucu eşleri tabi olacakları mal rejimine dair bir seçim yapma zorunluluğuna tabi tutmamıştır. Ancak eşlerin hiçbir seçim yapmamaları halinde aralarında yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanacağını öngörmüştür. Mal rejimi sözleşmelerinin şarta bağlanabileceğini kabul eden görüş uyarınca eşler belirli bir süreden sonra ya da aralarındaki kazanç farkı kapandığında aralarındaki mal rejiminin değişeceğini öngören sözleşmeler yapabileceklerdir⁴².

---

³⁷ Gençcan, s. 93; Acar, s. 128.

³⁸ Sarı, s. 10.

³⁹ Ahmet M. Kılıçoğlu, *Medeni Kanun'unumuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, 3. Bası, Turhan Kitabevi, 2014, s. 201.

⁴⁰ Zeytin, s. 54; Gümüş, s. 225; Sarı, s. 37.

⁴¹ Öztan, s. 297; Acar, s. 127; Uluç, s. 178; Yasal mal rejimi olması dolayısıyla eşlerin diğer mal rejimlerinden birini kabul ettiklerine dair sözleşme yapmadan aralarında yasal mal rejimini kaldırmalarına ilişkin sözleşme yapamayacağı hakkında bkz. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 238.

⁴² Dural/Öğüz/Gümüş, s. 209; Sarı, s. 37; Zeytin, s. 54 vd. Gençcan, s. 98; Mal rejimi sözleşmesinin şarta bağlanamayacağına ilişkin karşı yönde bkz. Kılıçoğlu,

Mal rejimi sözleşmelerine ilişkin olarak tartışmalı bir başka husus ise bu sözleşmelerin geçmişe etkili olarak yapılıp yapılamayacağıdır. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 10/f. 3'ün lafzı açık olup bu hüküm uyarınca 4721 sayılı Medeni Kanun'un yürürlük tarihi olan 1.1.2002 tarihinden önce evlenmiş olan çiftler, bu tarihten itibaren 1 yıl içinde yapacakları mal rejimi sözleşmesiyle yasal mal rejimi olan edinilmiş mal rejiminin evlenme tarihinden itibaren geçerli olabileceğini düzenleyebilirler. Bu hükümden iki sonuç çıkmakta olup bunlardan ilki eşlere tanınan geçmişe etkili sözleşme yapma olanağının 1.1.2003 tarihine kadar bir yıllık hak düşürücü süreyle sınırlı olarak tanınmış olduğu; ikincisi ise bu olanağın yalnızca yasal mal rejimine özgü olması ve seçimlik mal rejimlerine ilişkin olarak bu bağ-lamda geçmişe etkili olarak bir düzenleme yapılamayacağıdır⁴³. Doktrinde savunulan karşıt görüş ise, 4722 sayılı Kanun m. 10/f.3'ün amaçsal yorumlanması gerektiğinden hareketle TMK yürürlüğe girmeden önce yapılan evliliklerde eşlerin ister bir yıllık geçiş döneminde isterse bu dönemin dışında mal rejimi sözleşmesiyle yasal veya seçimlik mal rejimlerinden birinin geçmişe etkili olarak uygulanmasını kararlaştırabilecekleri yönündedir⁴⁴. Önemle belirtmelidir ki,

---

Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, s. 20; Doktrinde *Acar* mal rejimi sözleşmesinin geciktirici şarta bağlı olarak yapılabileceği ancak bozucu şarta bağlı olarak yapılamayacağını öne sürmektedir (*Acar*, s. 130, dn. 357).

⁴³ Sarı, s. 39; Zeytin, s. 63; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 239-240. Yargıtay'da vermiş olduğu kararda seçimlik mal rejimlerinin geçmişe yönelik seçilemeyeceği görüşündedir. Yargıtay 8 HD., 16.6.2011, 2010/6262 E., 2011/3497 K. sayılı karar için bkz. Gençcan, s. 87. Fıkra metninde sadece yasal mal rejiminden söz edildiğine göre kanunda sayılan diğer mal rejimi türlerinin evlenme tarihinden itibaren geçerli olacağına ilişkin bir anlaşma yapılamayacağı hk. Uluç, s. 184.

⁴⁴ Doktrinde *Dural/Öğüz/Gümüş* ve *Aydos*, yukarıda açıklanan baskın görüşün ve Yargıtay uygulamasının aksine 4722 sayılı Kanun m. 10/f.3'ün lafzının öngördüğü menfi çözüme rağmen hükmün amaçsal yorumlanması gerektiğinden ve hükmün amacının eşlere aralarındaki mal rejimi hususunda esneklik sağlanması olduğundan hareketle hükümden öngörülen süre geçtikten sonra dahi eşlerin aralarında mal rejimi sözleşmesi yaparak yürürlükteki yeni yasal mal rejiminin veya diğer seçimlik mal rejimlerinden birinin evliliğin kurulduğu veya yeni yasal mal rejiminin yürürlüğe girdiği tarihten daha önceki bir tarihe kadar

TMK yürürlüğe girdikten sonra yapılan evlilikler bakımından tüm mal rejimi tipleri için geçmişe yönelik seçim yapılması mümkündür⁴⁵.

C. Kanuni Sınırlar Kapsamında Mal Rejimi Sözleşmeleri ile Mal Rejiminin İçeriğinin Düzenlenmesi

1. Genel Olarak

Eşlerin seçecekleri mal rejiminin içeriğini düzenleyebilme özgürlüğünün sınırı kanunun emredici hükümleridir. TMK m. 203'te açıkça eşlerin kanunda öngörülen düzenlemeler çerçevesinde sözleşmenin içeriğini belirleyebilecekleri belirtilmiştir. Bu bağlamda eşlerin yapacakları mal rejimi sözleşmeleri bakımından kanunda 'tipe bağlılık' kuralı⁴⁶ öngörülmüş olup eşler aralarındaki sözleşmeye, seçtikleri mal rejiminin esas ve amacına aykırı olan veya onunla çelişen kurallar koyamazlar⁴⁷.

2. Seçimlik Mal Rejimlerinde Rejimin İçeriğini Düzenleme Özgürlüğü

Seçimlik rejimlerden mal ayrılığı ve paylaştırmalı mal ayrılığının eşler tarafından mal rejimi sözleşmesi ile seçilmesi durumunda bu rejimin şartlarının değiştirilmesine ilişkin olarak kanunda açık bir düzenleme yer almamaktadır. Bu durum, söz konusu rejimlerin amacıyla bağdaşmayacağından mümkün görülmemektedir⁴⁸. Zira mal ayrılığı ve paylaştırmalı mal ayrılığı rejimlerinde eşlerin malvarlığı değerlerinin tam veya kısmi

---

geçmişe etkili olarak uygulanabileceğini kararlaştırmalarının mümkün olduğunu savunmaktadırlar. (Bkz. Oğuz Sadık Aydos, "Eşlerin Geçmişe Etkili Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilmesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Y: 2006, C:22, s: 3, s. 389; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 208.)

⁴⁵ Gümüş, s. 225-226; Zeytin, s. 62; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, 2017, s. 242;

⁴⁶ Gümüş, s. 219; Akıntürk/Ateş, s. 146; Gençcan, s. 92; H. Tolunay Ozanemre Yayla, Gamze Turan, "Türk Medeni Kanunu'nda Mal Rejimi Sözleşmesi", *Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan*, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008, s. 1080; Şıpka, s. 20.

⁴⁷ Aldemir, s. 19

⁴⁸ Zeytin, s. 59; Sarı, s. 13, 14.

olarak birbirlerinden bağımsız olarak varlığını sürdürmesi esas olup eşlerin kişisel ekonomik çıkarları ön planda tutulmuştur⁴⁹. Bununla birlikte, söz konusu mal rejimlerinde de evlilik birliği içerisinde yaşayan eşler, çeşitli hukuki işlemler yoluyla malvarlıkları üzerinde işlemler yapabilirler; ancak bu işlemler mal rejimi sözleşmesi olarak nitelendirilemez⁵⁰. Örneğin paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde eşler, TMK m. 253/f. 3 uyarınca denkleştirme bedeline tasfiyeden sonra faiz işletilmemesine karar verebilir veya TMK m. 254/f. 1 uyarınca aile konutu üzerindeki kullanım haklarına ilişkin düzenleme yapabilirler. Ancak sayılan her iki değişiklik de esasen mal rejimine ilişkin olmayıp mal rejimi tasfiye edildikten sonra gerçekleştirildiğinden söz konusu değişiklikler adi yazılı sözleşme ile yapılabilir.

Mal ortaklığı rejimi, eşlerin kişisel mallarının kapsamının belirlenmesine göre genel mal ortaklığı ve sınırlı mal ortaklığı olarak iki şekilde söz konusu olabilir. Sınırlı mal ortaklığı rejiminin kendi içinde edinilmiş mallarda ortaklık ve diğer mal ortaklıkları olmak üzere iki türü mevcuttur⁵¹. TMK m. 257'de öngörülen genel mal ortaklığı rejiminde eşlerin kişisel malları, sadece kanunda belirlenen mallar ile sınırlı tutulmuş ve eşlerin sahip olduğu diğer malvarlığı değerleri ortaklık malı kabul edilmiştir. Bu bağlamda genel mal ortaklığı, mal ortaklığı rejimi türleri arasında tarafların irade serbestisinin en az olduğu, kanuni sınırlamanın en keskin olduğu rejimdir⁵². Tarafların mal rejimi sözleşmesiyle mal ortaklığı rejimini benimseyip söz konusu rejimin hangi türünü seçtiklerini belirtmedikleri durumlarda ne şekilde hareket edilmesi gerektiği doktrinde tartışmalıdır. Bu hususta bir görüşe göre tarafların gerçek iradeleri tespit edi-

---

⁴⁹ Zeytin, s. 41.

⁵⁰ Aldemir, s. 24.

⁵¹ Sınırlı mal ortaklığı ve türlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Ayşegül Kaya, *Mal Ortaklığı Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021, s. 69 vd.

⁵² Kaya, s. 62.

lererek buna göre bir belirleme yapılmalıdır⁵³. Bunun karşısında bizim de katıldığımız görüşe göre taraf iradelerinden mal rejimi ortaklığının hangi türünün seçildiğinin açıkça anlaşılmadığı durumunda kanunda sınırları kesin bir şekilde belirlenmiş olan genel mal ortaklığı rejiminin seçildiğinin kabul edilmesi gerekir⁵⁴.

Mal ortaklığı rejiminde ise eşler kanunda TMK m. 258-260 ve m. 274, 276, 277, 279 hükümlerinde öngörülen hususlarda aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile değişiklik yapabilirler. Bu kapsamda eşler, TMK m. 258 hükmü uyarınca mal rejimi sözleşmesi yaparak sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edebilecekleri gibi, TMK m. 259/f. 1 kapsamında belirli mal varlığı değerlerini de ortaklık dışında tutabilirler. Eşlerin TMK m. 259/f. 1 kapsamında ortaklık dışında tutabilecekleri mal varlığı değerleri “*özellikle taşınmaz malları, bir eşin kazancını, bir meslek veya sanatın icrası için kullandığı malları*” şeklinde örnek kabilinden sayılmıştır. Buna ek olarak TMK m. 259/f. 2 uyarınca eşler, mal rejimi sözleşmesinde ayrıca ortaklık dışında tutulan mallarının gelirlerinin ortaklığa dahil olacağını da kararlaştırabilecekleri gibi TMK m. 260 uyarınca da hangi malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını belirleyebilirler. Mal ortaklığı rejiminde, eşlerin mal rejimi sözleşmesi kapsamında belirleyebileceği bir diğer husus TMK m. 274’ün edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında yaptığı yollama uyarınca değer artış payı oranıdır. Bu bağlamda eşler, yapacakları mal rejimi sözleşmesiyle değer artış payından vazgeçebilir ya da değer artış payı oranını değiştirebilirler. Eşlerin tasarrufta bulunabileceği bir diğer alan, mal ortaklığı rejiminin eşlerden birinin ölümü veya diğer bir mal rejiminin kabulü sebebiyle sona ermesi halinde eşler veya bunların mirasçılarının ortaklık mallarına ilişkin sahip oldukları paylaşma oranının değiştirilmesidir. TMK m. 276/f.2 hükmü uyarınca eşler yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile yasal paylaşma oranı olan 1/2’den farklı bir oran belirleyebileceklerdir. TMK m. 276/f. 2 hükmü kapsamında yasal paylaşım oranından farklı bir oran belirleyebilen eşle-

---

⁵³ Senar Çağırğan Tuncer, *Türk Medeni Kanunu’nda Mal Ortaklığı Rejimi*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2015, s. 67.

⁵⁴ Acar, s. 428.; Kaya, s. 61-62.

rin, aile konutu ve ev eşyalarına ilişkin düzenleme yapmaları da mümkündür⁵⁵. Ancak, taraflar yasal paylaşma oranından farklı bir paylaşma oranı belirlerken tamamen özgür değildirlir; zira TMK m. 276/f. 3 uyarınca bu tür anlaşmalar altsoyun saklı payını zedeleyemez. Bunun yanı sıra boşanma veya evliliğin iptali hallerinde ya da kanun veya mahkeme kararına dayanarak mal ayrılığına geçilen hallerde paylaşım oranının değiştirilmesini öngören anlaşmalar, TMK m. 277/f.3 uyarınca ancak mal rejimi sözleşmelerinde söz konusu hallerin varlığında da ilgili paylaşım oranının uygulanacağına açıkça belirtilmiş olması halinde geçerlidir.

3. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Rejimin İçeriğinin Düzenlenmesi

Eşler, aralarında herhangi bir mal rejimi yapmamaları durumunda yasal mal rejimi olarak uygulanacak edinilmiş mallara katılma rejiminin içeriğini, kanuni sınırlar çerçevesinde belirleyebilirler. Söz konusu kanuni sınırlar kapsamında mal rejimi sözleşmesi ile yapılabilecek düzenlemelerden bir kısmının mal rejimi sözleşmesiyle yapılması zorunlu iken, geri kalanların mal rejimi sözleşmesi ile yapılması gerekmemektedir. Bu bağlamda ikinci grupta yer alan değişiklikler, mal rejimi sözleşmesine dâhil edilebileceği gibi bağımsız bir sözleşmeyle, ilgili değişiklik bağlamında varsa kendi şekil şartına uygun olarak yapıldığında da geçerli olacaktır. Belirtilmelidir ki, eşlerin mal rejimi sözleşmesi dışında yapabilecekleri değişiklikleri nişanlıların kendi aralarında yapacakları sözleşmeyle yapması mümkün olmalıdır⁵⁶.

Bu kapsamda eşler, TMK m. 223/f. 2 uyarınca eşlerin paylı mülkiyetlerine tabi mallar üzerinde birbirlerinin rızasını alarak tasarrufta bulunabilecekleri kuralını şekle tabi olmayan bir sözleşmeyle değiştirebilirler. Keza karşılıklı borçlarıyla ilgili olarak da şekle tabi olmayan bir sözleşme ile düzenleme yapabilirler. Bunların yanı sıra TMK m. 227/f. 3 uyarınca eşler aralarında yapacakları adi yazılı şekil şartına uygun bir sözleşmeyle değer artış pay oranını değiştirebilecekleri gibi hiç pay almamayı da kararlaştırabilirler.

---

⁵⁵ Zeytin, s. 60.

⁵⁶ Gümüş, s. 224; Aldemir, s. 27.

Son olarak TMK m. 239/f. 3 kapsamında eşlerin katılma ve değer artış payı alacaklarına rejimin tasfiyesi ile birlikte işleyecek faiz oranını ve tarihini şekle tabi olmayan bir sözleşmeyle belirlemeleri de mümkündür.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, rejimin içeriğine ilişkin olarak mal rejimi sözleşmesi ile yapılması zorunlu değişiklikler ise edinilmiş malların kapsamının daraltılması, artık değere katılmada bir başka deyişle katılma alacağına farklı bir esasın belirlenmesi ve aile konutu ve ev eşyası hakkında düzenleme yapılmasıdır.

a. Mal Rejimi Sözleşmesiyle Edinilmiş Malların Kapsamının Daraltılması

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, kişisel ve edinilmiş mallar olarak ifade edilen mal grupları arasındaki ayırım kapsamında hangi malvarlığı değerinin hangi grupta yer aldığı konusunda belirtilmiş olup kural olarak bu mal grupları değişmezdir⁵⁷. Eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mal sayılması gereken bazı malvarlığı değerleri kişisel mal sayabilmesini öngören TMK m. 221 hükmü ise mal gruplarının değişmezliği ilkesi olarak adlandırılan söz konusu ilkenin istisnası niteliğindedir. Gerçekten de eşler, edinilmiş mal olarak nitelendirilmesi gereken bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyetinden doğan malvarlığı değerlerinin veya kişisel malların gelirlerinin mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mal sayılacağını kararlaştırabilirler. Ancak bunun tam tersi olarak bir kişisel mal grubunun edinilmiş mal olarak sayılması kararlaştırılamaz; bu hususta mal rejimi sözleşmesine konan hükümler kesin hükümsüzdür.

TMK m. 221/f. 1 kapsamında mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal olarak sayılabilecek malvarlığı değerlerinin her ne kadar “*bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerleri*” olduğu belirtilmişse de bu hüküm eşin mesleki faaliyeti sonucu elde ettiği gelirlerin kişisel mal sayılmasının mal rejimi sözleşmesi kapsamında kararlaştırılmasının mümkün olabileceği şeklinde anlaşılmalıdır. Hükümün lafzı mesleki ve işletme faaliyeti sonucu elde edilen gelirlerin eşler tarafından mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mal

---

⁵⁷ Gençcan, s. 198.

olarak kabul edilebileceği sonucuna yönlendirmekteyse de⁵⁸, hükümde ifade edilmek istenen husus mehzaz kanun hükmüne uygun olarak yorumlanmalıdır. Mehzaz kanun hükmü teşkil eden İsviçre Medeni Kanunu (ZGB) m. 199'da mal rejimi sözleşmesi kapsamında kişisel mal olarak kabul edilebilecek malların bir mesleğin icrasına ve işletmenin faaliyetine yönelik malvarlığı değerleri olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda bir müzisyenin müzik aleti, bir hekimin muayenehanesinde bulunan tıbbi malzemeler gibi malvarlığı değerlerinin mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal sayılmasının mümkün olduğu kabul edilmelidir. Aksi yönde bir kabul, aynı örnek bağlamında değerlendirildiğinde müzisyenin müzisyenlik mesleğini icra ederek elde ettiği gelir veya hekimin muayenehane gelirlerinin mal rejimi sözleşmesi kapsamında kişisel mal sayılması anlamına gelir ki, bu durum edinilmiş mallara katılma rejiminin amacına aykırı olacaktır⁵⁹.

TMK m. 221/f. 2 hükmü kapsamında kural olarak edinilmiş mal kabul edilen kişisel malların gelirlerinin de eşler tarafından yapılacak bir mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal sayılmasının kararlaştırılabileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda eşler TMK m. 220'de belirtilen tüm kişisel malların gelirlerinin kişisel mal olarak kabul edileceğini kararlaştırabilirler. Bu noktada vurgulanması önem arz eden husus, TMK m. 221/f. 1 kapsamında taraflarca yapılan mal rejimi sözleşmesi kapsamında kişisel mal olduğu kararlaştırılan malvarlığı değerlerinden elde edilecek gelirlerdir. Sözleşme ile kişisel mal haline gelen bir mesleğin icrasında ya da işletmenin faaliyetinde kullanılan malvarlığı değerlerinin gelirleri doğrudan kişisel mal sayılmamalıdır. Zira TMK m. 219/b. 4 uyarınca kişisel malların gelirleri kural olarak edinilmiş maldır. Bu nedenle eşlerin söz konusu mal varlığı değerlerinin gelirlerinin de kişisel mallara dahil olmalarını istemeleri durumunda bu durumun mal rejimi sözleşmesinde açıkça belirtilmesi gerekir⁶⁰.

---

⁵⁸ Aynı yönde bkz. Zeytin, s. 177.

⁵⁹ Pınar Özlem Demir, "4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 221. Maddesinin Yorumu", *Prof. Dr. Necla Arat'a Armağan*, Beta Yayınları, 2004, s. 134.

⁶⁰ Zeytin, s. 182; Aldemir, s. 59.

b. Artık Değere Katılmada Farklı Esasın Benimsenmesi

Kanun koyucu, TMK m. 237 kapsamında eşlerin yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile artık değere katılmada öngörülen ($\frac{1}{2}$) oranından başka bir oranı kararlaştırmalarına izin vermiştir. Önemle vurgulanmalıdır ki, katılma alacağının belirlenmesine ilişkin anlaşmaların, mal rejimi sözleşmesi ile yapılması kuralı, yasal mal rejiminin yürürlüğü sırasında ya da yürürlüğünden önce yapılması durumunda geçerlidir. Aralarındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesinden sonra eşler, tasfiyeye ilişkin bir anlaşma yaparak artık değere katılmada farklı bir esas benimsemek isterse bu durumda yapacakları anlaşmanın yazılı olarak yapılması yeterlidir⁶¹.

Kanun koyucu eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle benimsedikleri katılma alacağına ilişkin farklı esasın uygulanmasını ölüm hali ve yasal mal rejimini sona erdiren diğer halleri ayırarak iki farklı şekilde ele almaktadır. Nitekim, TMK m. 237 uyarınca eşler artık değer belirlenmesinde kanundan farklı bir düzenleme benimsemişlerse, bu düzenlemenin kabul edilmesi, kural olarak mal rejiminin ölümle sona erdiği hallerde geçerlidir. Mal rejiminin, evliliğin iptali, boşanma kararıyla sona ermesi veya mahkeme kararıyla mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi sonucu, ölümden başka bir nedenle sona ermesi halinde ise katılma alacağına ilişkin sözleşmede kararlaştırılan farklı esasın taraflar arasındaki mal rejimine uygulanması, TMK m. 238 uyarınca ancak, bunun sözleşmede açıkça öngörülmüş olması şartına bağlıdır⁶². Bu bağlamda TMK m. 237 eşlerin hiçbir sebep göstermeksizin mal rejimi sözleşmesiyle artık değere katılma hususunda yapabileceği anlaşmayı düzenlerken TMK m. 238 ise söz konusu anlaşmanın belirli sebeplere dayalı olarak yapıldığı halleri düzenlemiştir⁶³.

---

⁶¹ Sarı, s. 231.

⁶² 'Açıkça öngörme' halinin sözleşme hükümlerinin yorumuyla anlaşılacağı, sözleşmede yer alan "sözleşmenin her halde" uygulanacağına ilişkin bir hükmün TMK m. 238'de yer alan ölüm dışında mal rejiminin sona erdiği halleri de kapsayan açıkça öngörme hali teşkil edeceği hakkında bkz. Zeytin, s. 344.

⁶³ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 350.

Her ne kadar kanunda eşlerin katılma alacağına ilişkin belirleyebilecekleri farklı esasların neler olduğu belirtilmemişse de, kanun koyucu söz konusu bu düzenlemelerde eşlere tam bir irade serbestisi tanımamıştır. Zira, eşler yine bir mal rejimi sözleşmesiyle artık değere katılmada TMK m. 237’de öngörülenden başka bir oranı eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedelememek şartıyla kararlaştırabilirler⁶⁴. Saklı payın ihlal edilmesi halinde sözleşmeye uygulanacak yaptırımın ne olduğu kanunda belirtilmemiştir. Doktrinde kabul edilen görüş, mal rejimi sözleşmesinin bu halde geçersiz olmadığıdır⁶⁵. Bu durumda kazandırmanın hukuki niteliğine göre saklı paylı altsoy, söz konusu mal rejimi sözleşmesinde yapılan tasarrufun tenkisini talep etmelidir.

Ancak talep edilecek tenkisin nasıl uygulanacağı artık değere katılmaya ilişkin farklı esasları öngören mal rejimi sözleşmesinin hukuki niteliğine göre farklılık arz eder. Artık değere katılmaya ilişkin farklı esas getiren anlaşmalar, eşlerden birinin ölümü halinde ölüme bağlı tasarruf niteliğinde iken yasal mal rejimini düzenleyen diğer sebepler bakımından ise sağlararası kazandırma niteliğindedir. Buradan hareketle, yasal mal rejiminin ölümle sona ermesi halinde mal rejimi sözleşmesi bir ölüme bağlı tasarrufmuşçasına; ölüm dışındaki herhangi bir nedenle sona ermesi halinde ise sağlararası tasarruf olarak tenkise tabi olacaktır⁶⁶.

c. Aile Konutu ve Ev Eşyası Hakkında Yapılabilecek Düzenlemeler

Kanun koyucu TMK m. 240 kapsamında sağ kalan eşe mal rejimi

---

⁶⁴ TMK m. 237 kapsamında korunmayan saklı paylı mirasçı olan altsoy ise bu durumda yalnızca miras hukuku bağlamında korunmakta olup saklı payın tenkisi dava açabilecektir.

⁶⁵ Zeytin, s. 327; Sarı, s. 243; Aldemir, s. 81; Karşı yönde mal rejimi sözleşmesinin eşlerin ortak olmayan çocukları ve onların altsoyunun saklı payını zedeleyen hükümlerinin nispi butlanla sakat olacağına ilişkin bkz. Fatih Karamercan, *Katkı – Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 48.

⁶⁶ Sarı, s. 240; Zeytin, s. 338-339.

minin tasfiyesi sonucunda ortaya çıkan nispi alacak hakkından daha fazlasını sunmuştur. Söz konusu düzenleme, edinilmiş mallara katılma rejimindeki eşlerin mülkiyet haklarının birbirinden bağımsız olması ve eşlerin tasfiyede alacak hakkına sahip olması ilkesine, belirli şartların varlığı altında bir istisna teşkil etmektedir⁶⁷. Bu kapsamda aralarında edinilmiş mallara katılma rejimi olan eşlerden birinin ölümü üzerine diğer eş, ölen eşe ait aile konutu⁶⁸ ve ev eşyası üzerinde karşılığı katılma alacağından mahsup edilmek üzere veya yetmezse bedel ödemek suretiyle intifa veya oturma hakkı talep edebilecektir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde hayatta kalan eş için öngörülen yasal alım hakkının kullanılması bazı koşulların gerçekleşmesine bağlıdır. Bu koşullar; hakkın kullanılacağı eşyanın diğer eşe ait aile konutu ve ev eşyası niteliğini taşıması, eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin ölüm nedeniyle sona ermiş olması, sağ kalan eşin katılma alacağının mevcut bulunması, sağ kalan eşin bu hususta talepte bulunması ve söz konusu talebinin sağ kalan eşin eski yaşantısını devam ettirme amacı taşımasıdır⁶⁹.

4. Mal Rejimi Sözleşmesini Sona Erdirme Özgürlüğü

Eşler anlaşarak diledikleri zaman aralarındaki mal rejimi sözleşmesini sona erdirebilir. Doktrindeki baskın görüş bu anlamda resmi şeklin gerekli olduğu yönündedir⁷⁰.

Mal rejimi sözleşmesini sona erdiren taraflar aralarında başka bir mal rejiminin geçerli olacağını kararlaştırmamışlarsa bu durumda

---

⁶⁷ Aynı yönde Zeytin, s. 367.

⁶⁸ TMK'da tanımı bulunmayan aile konutu, eşler arasındaki ortak yaşamın eşlerin her ikisinin de iradesine göre gelip geçici veya sürekli bulunmak suretiyle ve fakat ortak yararlanmaya dayalı olarak sürdürüldüğü yer veya yerler olarak tanımlanabilir. (Gümüş, s. 25)

⁶⁹ Söz konusu koşullara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Haydar Yağcıoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı*, Güncel Yayınevi, 2007, s. 96 vd.

⁷⁰ Acar, s. 118; ikale sözleşmesinden hareketle resmi şekli eleştiren aksi yönde görüş için bkz. Gümüş, s. 227.

sözleşmenin sona ermesiyle aralarında yasal mal rejimi olan edinilmiş mal rejimi geçerli olacaktır.

Mal rejimi sözleşmesinin sona ermesi ile mal rejiminin sona ermesi birbiriyle karıştırılmamalıdır. Mal rejimi sözleşmesi anlaşma ile sona ermesine rağmen evlilik birliği ve mal rejimi varlığını korurken, mal rejimi sona erdiğinde tasfiye aşamasına geçilmektedir. Aralarındaki mal rejimi sona erdikten sonra taraflar, malların ne şekilde tasfiye edileceğine yönelik tasfiye anlaşmasını kural olarak bir şekle bağlı olmadan yapabilecektir. Ancak, eşler arasında mal rejiminin tasfiyesi hakkında mal rejiminin sona ermesinden önce kanunda belirtilen sınırlar dahilinde yapılabilecek düzenlemelerin ve bunlara ilişkin değişikliklerin mal rejimi sözleşmesi kapsamında ilgili şekil şartlarına uyularak gerçekleştirilmesi gereklidir⁷¹.

Sonuç

Medeni Kanunumuz eşler veya evlenecek kişiler için bir mal rejimi sözleşmesi yapma zorunluluğu öngörmemiştir. Bir başka deyişle mal rejimi sözleşmesine ilişkin sözleşme özgürlüğü kapsamında eşler dilerse aralarındaki mal rejimine ilişkin hiçbir seçim yapmayabilir. Bununla birlikte eşlerin hiçbir seçim yapmamaları durumunda eşlere TMK m. 202/f. 1 uyarınca yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanacaktır. Ancak eşler veya evlenecek kişiler, mal rejimi sözleşmeleri yaparak aralarında uygulanacak olan mal rejimi ilişkisini yasal sınırların izin verdiği ölçüde serbestçe belirleyebilmektedir. Mal rejimi kapsamında eşler, seçtikleri mal rejimlerini kanunun emredici hükümlerine uygun bir şekilde ve bu rejimin amacı ve mantığıyla ters düşmeyecek şekilde düzenleyebileceklerdir.

Seçimlik rejimlerden mal ayrılığı ve paylaştırmalı mal ayrılığının eşler tarafından mal rejimi sözleşmesi ile seçilmesi durumunda bu rejimin şartlarının değiştirilmesine ilişkin olarak kanunda açık bir düzenleme yer

---

⁷¹ Heinz Hausheer/Ruth Reusser/ Thomas Geisser, *Berner Kommentar Band II: Das Eherecht: Das Güterrecht der Ehegatten: Allgemeine Vorschriften und der ordentliche Güterstand der Errungenschaftsbeteiligung*, Art. 181-220 ZGB, Stämpfli Verlag AG, 1992, Art. 182 ZGB, n. 15.

almamaktadır. Bu durum, söz konusu rejimlerin amacıyla bağdaşmaya-
cağından mümkün görülmemektedir.

Mal ortaklığı rejiminde ise eşler, kanunda öngörülen hususlarda aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile değişiklik yapabilirler. Bu kapsamda eşlerin yapacakları değişikliklerin başında TMK m. 258 hükmü uyarınca mal rejimi sözleşmesi yaparak sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edebilmeleri ve belirli mal varlığı değerlerini ortaklık dışında tutabilmeleri gelir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde rejimin içeriğinin düzenlenmesi kapsamında mal rejimi sözleşmesi ile yapılması zorunlu değişiklikler ise edinilmiş malların kapsamının daraltılması, artık değere katılmada bir başka deyişle katılma alacağına farklı bir esasın belirlenmesi ve aile konutu ve ev eşyası hakkında düzenleme yapılmasıdır. Eşler, edinilmiş mal olarak nitelendirilmesi gereken bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyetinden doğan malvarlığı değerlerinin veya kişisel malların gelirlerinin mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mal sayılacağını kararlaştırabilirler. Aralarında edinilmiş mallara katılma rejimi olan eşlerden birinin ölümü üzerine diğer eş, ölen eşe ait aile konutu veya mal rejimi sözleşmesi ile edinilmiş mallara katılma rejimi uyarınca aile konutu ve ev eşyası üzerinde karşılığı katılma alacağından mahsup edilmek üzere veya yetmezse bedel ödemek suretiyle intifa veya oturma hakkı talep edebilecektir.

Son olarak belirtmelidir ki, eşlerin aralarındaki mal rejimini seçme özgürlükleri, diledikleri zaman aralarındaki mal rejimi ilişkisini sona erdirme yetkisini de içerir. Eşler sona erdirdikleri mal rejiminin yerine aralarında başka bir mal rejiminin uygulanmasına karar verebilirler.

ZUSAMMENFASSUNG

Im Familienrecht sind die Typen des Güterrechts in der Regel begrenzt (numerus clausus), und die Vertragsfreiheit ist nur innerhalb der im Gesetz gezogenen Grenzen möglich. In diesem Zusammenhang gewährt das Gesetz den Ehegatten in den Verträgen, die sie über den zwischen ihnen anzuwendenden Güterstand schließen, nur in dem vom Gesetz zugelassenen Umfang Vertragsfreiheit. Zwar können die Ehegatten den zwischen ihnen anzuwendenden Güterstand frei wählen, aber diese Wahl beschränkt sich aufgrund des Grundsatzes der Typentreue, der in Art. 202/2 des türkischen ZGB festgelegt ist, nur auf die fakultativen Güterstände, die das Gesetz vorsieht. Ebenso können die Ehegatten den Inhalt des genannten Güterstandes nur innerhalb der gesetzlichen Grenzen im Rahmen des von ihnen gewählten Güterstandes regeln. In diesem Zusammenhang können die Ehegatten mit der von ihnen getroffenen Güterstandsvereinbarung den gesetzlichen Güterstand verlassen und auch die Regeln dieses Güterstandes innerhalb der gesetzlichen Grenzen ändern, auch wenn sie den erworbenen Güterstand weiterhin anwenden.

Ehegatten oder Verlobte können das zwischen ihnen anzuwendende Güterrechtsverhältnis durch Güterrechtsverträge frei bestimmen, soweit es die gesetzlichen Grenzen zulassen. Im Rahmen des Güterstandes können die Ehegatten die Güterstände ihrer Wahl, mit Ausnahme des Güterstandes der Gütertrennung, im Einklang mit den zwingenden Bestimmungen des Gesetzes und in einer Weise regeln, die dem Zweck des Güterstandes nicht widerspricht. Dabei müssen die Ehegatten nicht alle Fragen in einem Güterrechtsvertrag regeln, sondern können auch Angelegenheiten wie die zwischen ihnen bestehenden Schuldverhältnisse, den Familienwohnsitz oder die Verwaltung der Güter, die ihrem gemeinsamen Eigentum unterliegen, in einem eigenständigen Vertrag regeln. Schließlich ist darauf hinzuweisen, dass die Freiheit der Ehegatten, den Güterstand zu wählen, auch die Befugnis einschließt, das Güterrechtsverhältnis jederzeit zu beenden. Die Ehegatten können beschließen, anstelle des von ihnen beendeten Güterstandes einen anderen Güterstand zwischen ihnen anzuwenden.

KAYNAKÇA

- Acabey, M. Beşir: **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1998.
- Acar, Faruk: **Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Akıntürk, Turgut; Ateş, Derya: **Aile Hukuku**, 24. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2022.
- Aldemir, İpek Betül : **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Taraf İradelerinin Etkisi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Anıl, Yaşar Şahin; Taner, Yonca: **Eşler Arasındaki Mal Rejimleri**, Legal Kitapevi, 2011.
- Aydos, Oğuz Sadık: “Eşlerin Geçmişe Etkili Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilmesi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Y: 2006, C:22, s: 3, s. 383-393.
- Barlas, Nami: “Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları”, **Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 115-143.
- Demir, Pınar Özlem: “4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 221. Maddesinin Yorumu”, **Prof. Dr. Necla Arat’a Armağan**, Beta Yayınları, 2004, s. 133-138.
- Dural, Mustafa; Öğüz, Tufan;
- Gümüş, Mustafa Alper: **Türk Özel Hukuku Cilt III: Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, 2020.
- Erdem, Mehmet; Makaracı Başak, Aslı: **Aile Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Gençcan, Ömer Uğur : **Mal Rejimleri Hukuku**, 5. Baskı, Yetkin Yayıncılık, 2018.

Gümüş, Mustafa Alper: **Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281)**, Vedat Kitapçılık, 2008.

Hatemi, Hüseyin: **Aile Hukuku**, 9. Bası, On İki Levha Yayınları, 2021.

Hausheer, Heinz: **Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Schweizerisches Zivilgesetzbuch I, Art. 1-456 ZGB**, Hrsg. Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Thomas Geiser, 2. Auflage, Basel-Genf-München, 2012.

Hausheer, Heinz; Ruth Reusser; Geisser, Thomas: **Berner Kommentar Band II: Das Eherecht: Das Güterrecht der Ehegatten: Allgemeine Vorschriften und der ordentliche Güterstand der Errungenschaftsbeteiligung, Art. 181-220 ZGB**, Stämpfli Verlag AG, 1992.

Karamercan, Fatih: **Katkı – Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018.

Kaya, Ayşegül: **Mal Ortaklığı Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021.

Kılıçoğlu, Ahmet M.: **Aile Hukuku**, 6. Bası, Turhan Kitabevi, 2022. (Aile Hukuku).

Kılıçoğlu, Ahmet M.: **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, 2002. (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi)

Kılıçoğlu, Ahmet M.: **Katkı- Katılma Alacağı**, 6. Bası, Turhan Kitabevi, 2016.

Kılıçoğlu, Ahmet M.: **Medeni Kanun'umuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler**, 3. Bası, Turhan Kitabevi, 2014.

Koçhisarlıoğlu, Cengiz: "Aile Hukuku Kavramlarının Farklılığı", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2004, C. 53, s. 19-28.

Langenfeld Gerrit, Milzer Lutz: **Handbuch der Eheverträge und Scheidungsvereinbarungen**, C. H. Beck, 2015.

Ozanemre Yayla, H. Tolunay; Turan, Gamze: "Türk Medeni Kanunu'nda Mal Rejimi Sözleşmesi", **Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008, s. 1079-1092.

- Öztan, Bilge: **Aile Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2015.
- Sarı, Suat: **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, İstanbul, Beşir Kitabevi, 2007.
- Şıpka, Şükran : **Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Tuncer, Senar Çağırğan: **Türk Medeni Kanunu'nda Mal Ortaklığı Rejimi**, Ankara, Gazi Kitabevi, 2015.
- Uluç, Yusuf: **Mal Rejimleri ve Tasfiyesi**, Yetkin Yayınları, 2014.
- Ünal, Akın: "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Eleştirel Bir Bakış", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XXIII, Y. 2019, S. 4, s. 121-140.
- Yağcıoğlu, Ali Haydar: **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı**, Güncel Yayınevi, 2007.
- Zeytin, Zafer : **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021.